

بررسی فراوانی نسبی گروههای خونی (ABO) و علائم بالینی در بیماران مبتلا به سرطان مری و معده که از اول سال ۷۳ لغایت تیر ماه سال ۷۸ در بیمارستان شفیعیه زنجان تحت عمل جراحی قرار گرفته‌اند

دکتر کریم سعادتى *

خلاصه:

بیماریهای سرطان مری و معده از بیماریهای شایع در دنیا و در کشور ایران می‌باشند. ایران در کمر بند سرطان مری و معده واقع شده است (بخصوص قسمتهای شمالی ایران). این بیماریها بسیار مهاجم و خطرناک هستند. اغلب اوقات وقتی که علائم بیماری بروز کند غیر قابل درمان است. اگر این بیماریها در مراحل اولیه تشخیص داده شوند قابل درمان هستند. عوامل زیادی در ایجاد این دو بیماری خطرناک دخالت دارند از جمله گروههای خونی، تغذیه، سیگار، الکل، نیتراستها، سطح اجتماعی و اقتصادی، مصرف چایی داغ و... (۱ و ۲ و ۳)

در این مطالعه فراوانی نسبی گروههای خونی و علائم بالینی در بیماران مبتلا به سرطان مری و معده که در بیمارستان شفیعیه زنجان در فاصله زمانی ۷۳ الی ۷۸ تحت عمل جراحی قرار گرفته‌اند بررسی گردید. تعداد بیماران مورد مطالعه در فاصله زمانی فوق جمعاً ۱۸۴ نفر بود که به روش Total sampling انتخاب شدند و تشخیص با پاتولوژی تأیید و بصورت توصیفی بررسی شدند.

۱۲۲ نفر از بیماران فوق مرد و ۶۲ نفر زن بوده‌اند که نسبت مرد به زن تقریباً ۲ به ۱ می‌باشد. ۱۲۵ نفر از بیماران مبتلا به سرطان معده و ۵۹ نفر مبتلا به سرطان مری بوده‌اند که نسبت مبتلایان معده به مری حدوداً ۲ به ۱ می‌باشد. ۴۵/۶ درصد بیماران مبتلا به سرطان معده؛ گروه خونی A داشتند که اختلاف آماری معنی‌دار با سایر گروههای خونی وجود دارد (P value = 0.02).

در بیماران مبتلا به سرطان مری گروههای خونی A و B فراوانی بیشتری را داشتند ولی اختلاف آماری معنی‌داری مشاهده نشد. در افراد مبتلا به سرطان معده شایعترین علامت مراجعه؛ درد شکم بوده که با سایر علائم اختلاف آماری معنی‌دار وجود دارد (P value = 0.00001).

در افراد مبتلا به سرطان مری شایعترین علائم دیسفاژی بوده است که با سایر علائم اختلاف آماری معنی‌دار وجود دارد (P value = 0.0001).

پیشنهاد می‌کنیم در مورد علائم این دو بیماری به تمامی افراد جامعه بخصوص مردان مسن و بالای ۴۰ سال؛ و افراد با گروه خونی A آگاهیهای لازم داده شود تا بیماری در مراحل اولیه تشخیص داده شده و درمان شود. در بیماران مشکوک انجام آندوسکوپی از اقدامات ضروری است.

واژه‌های کلیدی: سرطان مری، سرطان معده، گروه خونی، علائم بالینی

تعریف واژه‌ها:

- ۱- سرطان مری: از بیماری‌های مهاجم و بدخیم مری است که شایعترین نوع آن SCC است.
- ۲- سرطان معده: از بیماری‌های مهاجم و بدخیم معده است که شایعترین نوع آن آدنوکارسینوما است.
- ۳- گروه خونی: گروه خونی A، گروه خونی B، گروه خونی AB، گروه خونی O.

مقدمه:

سرطان‌های مری و معده از سرطان‌های بسیار شایع و مهاجم دستگاه گوارش فوقانی هستند (۳ و ۴). سرطان‌های فوق شیوع جهانی دارند ولی در بعضی از قسمت‌های دنیا از شیوع بیشتری برخوردار هستند (۴). برای مثال در ژاپن سرطان معده از دیگر کشورهای دنیا شایعتر است. در ایالات متحده شیوع کمتری دارد (۴). کشور ایران در کمر بند سرطان مری و معده واقع شده و در آن شایع است. سرطان مری و معده وقتی که باعث ایجاد علائم در بیمار می‌شوند غیر قابل درمان هستند (۳ و ۴). لذا لازم است بیماری‌های فوق قبل از ایجاد علائم شناسائی شده و تحت درمان قرار گیرند. جهت تشخیص بموقع بیماری اطلاع از فاکتورهای مؤثر در ایجاد سرطان‌های مری و معده از اهمیت زیادی برخوردار است. از نظر شیوع جنسی سرطان معده در مردان دو برابر زنان است (۴).

عواملی که در ایجاد سرطان مری مؤثرند عبارتند: از آشالازی، سوختگی مری، مصرف سیگار و الکل، مری بارت (ازوفاژیت ناشی از رفراکس)، مواد غذایی حاوی نیتروز (سبزیجات نگهداری شده - گوشت نمک سود) و غیره... (۳ و ۴).

عوامل مؤثر در سرطان معده عبارتند از: عفونت‌های ناشی از *H. pylori*، کمبود بعضی مواد مثل ویتامین C، سبزیجات و غذاهای حاوی نیتروز، گاسترکتومی سبب توتال، اکلیدری گروه‌های خونی A و غیره (۳ و ۴). مطالعات بیشتر، فاکتورهای مؤثر دیگری را آشکار

خواهند کرد.

در مدتی که در زنجان مشغول جراحی بودم متوجه شیوع زیاد سرطان مری و معده شدم بطوریکه در مدت ۲ سال تعداد ۵۰ مورد تحت عمل جراحی قرار دادم. با توجه به مهاجم و کشنده بودن بیماری و شیوع زیادی آن در شهر زنجان بر آن شدم شیوع برخی از فاکتورهای مؤثر در ایجاد سرطان‌های فوق را که در کتب مرجع و مطالعات دیگر بر آن اشاره شده است در بیماران شهر زنجان بررسی نمایم. از بین فاکتورهای مذکور فاکتور گروه‌های خونی را مورد بررسی قرار دادم. هدف از این مطالعه تعیین فراوانی گروه‌های خونی A، B، AB، O و علائم بالینی در بیماران مبتلا به سرطان مری و معده که در شهر زنجان تحت عمل جراحی قرار گرفته‌اند از سال ۷۳ لغایت تیر ماه ۷۸ می‌باشد.

روش تحقیق:

در این مطالعه توصیفی پرونده تمام بیمارانی که با تشخیص سرطان مری و معده در فاصله زمانی فروردین ماه ۷۳ الی تیر ماه ۱۳۷۸ در بیمارستان شفیعیه زنجان بستری و تحت عمل جراحی قرار گرفته بودند مورد بررسی قرار گرفت. روش نمونه‌گیری *total Sampling* بود. تشخیص بیماری بوسیله پاتولوژی تطبیق داده شد و پرونده‌هایی که تشخیص بوسیله پاتولوژی تایید شده بود برای مطالعه انتخاب شدند. مجموعاً ۱۸۴ پرونده مورد بررسی قرار گرفت. متغیرهای مورد مطالعه سن، جنس، گروه‌های خونی ABO و RH، علائم بدو مراجعه، نوع پاتولوژی و محل سرطان بودند. اطلاعات جمع آوری و با روش‌های آماری مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج:

تعداد ۱۸۴ بیمار با تشخیص سرطان مری و معده که در فاصله ۱۳۷۳ الی ۱۳۷۸ تحت عمل جراحی قرار گرفته بودند مورد مطالعه قرار گرفتند. بیشترین تعداد بیمار

جدول شماره ۱: بررسی توزیع فراوانی گروههای خونی در مبتلایان به سرطان مری و معده در زنجان

گروه خونی	فراوانی	درصد
A	۷۲	۳۹/۱۳
B	۴۸	۲۶/۰۸
O	۴۲	۲۲/۸۲
AB	۲۲	۱۱/۹۵
جمع	۱۸۴	۱۰۰

بطور جانبی در جدول ۱ گروه خونی A بیشتر از بقیه است. اختلاف آماری معنی داری می باشد. (P Value=0.02)

جدول شماره ۲: بررسی توزیع فراوانی جنسی در مبتلایان به هر دو سرطان مری و معده در زنجان

جنس	فراوانی	درصد
مرد	۱۲۲	۶۶/۳
زن	۶۲	۳۳/۶۹
جمع	۱۸۴	۱۰۰

در جدول شماره ۲ مشاهده می کنیم که تعداد مردان مبتلا به هر دو سرطان حدوداً ۲ برابر تعداد زنان است.

مربوط به سال ۷۷، ۲۷٪) و کمترین تعداد مربوط به سال ۷۶، ۹/۲٪) بود.

در مجموع فراوانی سرطانهای مری و معده در مردان ۲ برابر زنان بود. سرطان مری نسبت مرد به زن $\frac{۳۶}{۳۳}$ و سرطان معده $\frac{۸۶}{۳۹}$ بود. فراوانی سرطان معده ۲ برابر سرطان مری بود (سرطان معده ۶۸٪ و سرطان مری ۳۲٪) فراوانی سرطان مری و معده با افزایش سن افزایش می یابد.

بیشترین موارد سرطان مری و معده در ۶۰ سالگی و بالاتر؛ سپس ۴۰ تا ۶۰ سالگی و کمترین شیوع زیر ۴۰ سال است.

در مجموع در هر دو سرطان مری و معده گروه خونی A بیشترین درصد فراوانی را داشتند (حدود ۳۹/۱۳٪). سپس گروه خونی B و بعد از آن O و در آخر AB بودند (جدول ۱)، در مجموع ۹۲/۹۳ درصد بیماران RH+ و ۷/۴٪ بیماران RH- بودند. در مردان سرطان مری و معده در گروه خونی A (۴۲/۶٪) بیشترین شیوع را داشت و سپس گروه B، O، AB بوده اند.

در زنان سرطان مری و معده در گروه خونی A بیشترین شیوع را داشت سپس گروه O، B، AB بوده اند. در کل افرادی که سرطان معده داشتند گروه خونی A+ (۴۳/۲٪) بیشترین و گروه خونی O- (۱/۶٪) کمترین شیوع را داشتند.

در کل افرادی که سرطان مری داشتند گروه خونی B+ (۲۷/۱۱٪) بیشترین و O- (۱/۶٪) کمترین شیوع را داشته است. خلاصه اطلاعات فوق در جدول شماره ۳ ثبت شده است.

در سرطان معده شایعترین علامت درد شکم در ناحیه اپی گاستر (۵۵٪) و نادرترین علامت توده شکمی بود. شایعترین محل درگیری سرطان مری $\frac{۱}{۳}$ تحتانی مری (۷۶/۲۷٪) و سپس قسمت میانی و بعد از آن قسمت فوقانی مری بود.

شایعترین محل درگیری در سرطان معده تنه معده (شامل آنترو و انحناهای کوچک و پروکسیمال و دیستال معده) و کمترین شیوع مربوط به سرطانی است که تمام معده را درگیر می کند. شایعترین سرطان مری SCC و شایعترین سرطان معده ادنوکارسینوما بوده است.

بحث و نتیجه گیری:

در مقالات و کتب مرجع نسبت ابتلاء مرد به زن در سرطان معده ۲ به ۱ است که در این مطالعه نیز نتیجه ۲ به ۱ است (۴۰۳). در کتب مرجع گروه خونی A را در سرطان معده دخیل دانسته اند (۴). که در این مطالعه نیز اختلاف آماری معنی دار بین گروه خونی A و بقیه

جدول شماره ۳: بررسی توزیع فراوانی گروه‌های خونی به تفکیک سرطان مری و معده

گروه خونی	A+	B+	AB+	O+	A-	B-	AB-	O-	جمع
مری	۱۵	۱۶	۱۲	۱۴	-	۱	-	۱	۵۹
درصد فراوانی	(/۲۵/۴)	(/۲۷/۱)	(/۲۰/۳۳)	(/۲۳/۷۲)	-	(/۱/۶۹)	-	(/۱/۶۹)	
معده	۵۴	۲۵	۱۰	۲۵	۳	۶	-	۲	۱۲۵
درصد فراوانی	(/۴۳/۲)	(/۲۰/۰)	۰/۸	(/۲۰/۰)	(/۲/۴)	(/۴/۸)	-	(/۱/۶۹)	
جمع	۶۹	۴۱	۲۲	۳۹	۳	۷	-	۳	۱۸۴
درصد فراوانی	(/۳۷/۵)	(/۲۲/۲۸)	(/۱۱/۹۵)	(/۲۱/۱۹)	(/۱/۶)	(/۳/۸)	-	(/۱/۶)	

در جدول بالا بین گروه خونی A با بقیه گروه‌های خونی اختلاف آماری قابل توجهی در سرطان معده مشاهده می‌شود
($\chi^2 = 9/78$, P Value $0/02$).

بیمارستان‌های وابسته به دانشگاه علوم پزشکی ایران در سال ۱۳۷۳ صورت گرفته است سرطان معده در مردان بیش از زنان بوده و سن شیوع ۴۰-۶۰ سال گزارش شده است. (۱)

کتابنامه:

- ۱- ولیپور، «بررسی شیوع سنی و نسبی سرطان معده»، دانشگاه علوم پزشکی - تهران ۱۳۷۳.
- 2 - DAVIDC. SABISTON. TR text book of surgery 1997.
- 3 - Michael .j Zinner, Harold Ellis Maiagot's ABDOMINAL OPERATION'S tenth edition 1997.
- 4 - SCHWARTZ, SHIRES SPENCER, PRINCIPLES of SURGERY . 1999 Vol.3

گروه‌های خونی وجود دارد. حدود ۴۵/۵ درصد بیماران مبتلا به سرطان معده گروه خونی $A \pm$ داشتند (P value = 0.02).

در سرطان مری اختلاف آماری معنی دار بین گروه‌های خونی وجود نداشت. در کتب مرجع درد شکم از علائم نادر سرطان معده ذکر شده است (۴). که در این مطالعه شایعترین علامت در بیماران مبتلا به سرطان معده بود. ۵۵٪ بیماران با علامت درد شکم مراجعه کردند. در کتب مرجع توده شکم شایعترین علامت در بیماران مبتلا به سرطان معده بیان شده است. در این مطالعه توده شکمی نادرترین علامت در بیماران مبتلا به سرطان معده بود. فقط ۰/۸ درصد بیماران، توده شکمی داشتند. در این مطالعه سن شیوع سرطان مری و معده بالای ۶۰ سال بود. در تحقیقی که توسط پورولی در